

Література

1. Бабишкін О. Несподіване, щасливе знайомство / О.Бабишкін // Всесвіт. – 1993. – № 2.
2. Биковський Л. Наталена Королева: (Її життя і творчість за час від 1944 до 1960 року) / Л.Биковський // Визвольний шлях. – 1962. – № 1/97 (171).
3. Голубовська І. Творчість Наталени Королевої в контексті розвитку української літератури першої половини ХХ ст.: дис. ... канд. філол. наук / І.Голубовська. – К.: Нац. пед. ун-т ім. М.Драгоманова, 2003.
4. Копач О. Наталена Королева / О.Копач. – Вінніпег: Вид-во УВАН, 1962.
5. Королева Н. [Відповідь на анкету редакції] / Н.Королева // Нова хата. – 1938. – № 2.
6. Королева Н. Автобіографія / Н.Королева // Віра й культура. – 1958. – Ч. 4 (52).
7. Королева Н. Без коріння. Во дні они. Quid est veritas?: Повість, роман, новели, оповідання, спогади / Н.Королева. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2007.
8. Королева Н. Інакший світ: Екзотичні оповідання / Н.Королева. – Л., 1936.
9. Королева Н. Маврські струни / Н.Королева // Правда (Канада). – 1970. – № 3–4 (7–8).
10. Королева Н. Моя літературна праця / Н.Королева // Віра й культура. – 1958. – Ч. 5 (53).
11. Королева Н. Останній бог / Н.Королева // Koro-
livova Natalena. Ostanniy boh. Roman. rkp. – Praha: Památník
Národního Písémnictví. – 73/66. – № 2.
12. Королева Н. Предок. З анналів і легенд / Н.Коро-
лева. – Торонто: Українське вид-во «Добра книжка», 1961.
13. Королева Н. Хризоліт / Н.Королева // Овид. –
1964. – Ч. 3 (130).
14. Маченко П. З гарного минулого (Лист Наталени
Королеви до О.А.Кошиця) / П.Маченко // Правда (Кана-
да). – 1970. – № 3–4 (7–8).
15. Наталена Королева. Біобібліографічний покажчик /
уклад. К.Костишина; наук. ред. О.Мишанич; автор передм.
В.Передирій. – Л.: Видавн. центр ЛНУ ім. Івана Франка,
2003.
16. Тюрменко І. Наталена Королева та її сучасники:
Іван Огієнко, Олександр Кошиць, Василь Королів-Старий
(за матеріалами канадських архівів) / І.Тюрменко // Іван
Огієнко і сучасна наука та освіта: Науковий збірник: Серія
історична та філологічна. – Кам'янець-Подільський: Кам'я-
нець-Подільський державний університет, редакційно-
видавничий відділ, 2006. – Вип. 3.
17. Федорів Р. Королева, що ходила в інші світи... /
Р.Федорів // Жовтень. – 1988. – № 7.

Наталена КОРОЛЕВА

ЧАЙКА

Легенда

Бій стих. Жалобою ночі заслонило небо обличчя своє.

Нерозбірний поклик, одиничний стогін, булькання ще не стужавілої крові в перегризеній горлянці – раненими пташками пурхали й потопали в чорній темряві.

Немов у відповідь озивалося безсиле іржання мечем протятого коня, що співчуття шукав у людини. Страждання й смерть неминуча наблизили німу тварину до воїна, звуки, що вони оба видавали, злилися в акорд однієї спільної мови: мови болю й конання. Скалічені людські й звірячі тіла зрідка підкидалися у останніх судорогах, шукаючи руки, що відчинила б брами у вічність.

З холодною нічною россою злинули на поле, що парувало кров'ю, Збирачі Душ.

Он схиляється над нерухомими тілами небесний лицар – Михайло Архистратиг. Сяйливим грезетом мерехтять над мерццями його перлово-промінні крила, подих ніжний підносить душі їхні над тілами й рівняє їх у небесні полки. З тих, що полягли за Віру святу, за славу Божу й Правду чисту, збирає Психопомпос Михайло – душі непорочні.

А з другого краю кривавого поля надпливає ясний Янгол Великої Ради. Той, що йому дано знати й важити вчинки людські, наміри й думки, в найглибших схованках серця людського скриті. Бліде обличчя Янгола. Сумні його темні очі. Сумніші за все сумне на світі; бо ж який це сум безмежний знати все приховане й вибачати?!

Торкається він своїм крилом трупів безвладних і бере душі з тих, що вмерли за братів своїх, за їхнє щастя й волю, що вмерли з любові до інших. Бо ж любов – це певний ключ до брами райської.

Й іскра по іскрі світляними метеликами підносяться душі з землі ворогливої, – і радісно зникають у юрбі вже вибраних, вже визволених від страждань. Все більш і більш зростають лави нових «воїв небесних». І сяйливим білим шляхом посуваються. Зоряним мостом безсмертя лунуть вони з краю до краю темного неба.

Справедливий вибір Янголів Божих, бо ж здійснити справедливість послано їх на землю, на справедливість таку бідну...

Та не самі Янголи на полі бою. Он, у смузі саява, що легенько тремтить за небесними полями, обережно, крок за кроком поступає, раз-у-раз схиляючись над полем, ще Третій. Хоч і безмежною любов'ю повні очі його, та ж не дано йому бачити гли-

* Друкуємо за вид.: Королева Н. Інакший світ: Екзотичні оповідання / Н.Королева. – Л., 1936.

бин душі людської і правди всієї. Тому й збирає він душі всіх, хто страждав у боротьбі та бою, хто конав у стражданнях та безсиллю кривавім, хто зітхав та корчився в муках тіла й духа, покинутий усіма й байдужий для світу. І навіть тих, що вмерли, самі не знаючи за що; і навіть тих, кому однаково було – чи жити, чи вмерти, – бо ж хворе, кволе серце мали вони в грудях своїх. Збирав він усі душі, які тільки мав силу підважити, які не стали надмірно важкі від гріхів своїх.

– Більше милосердя Боже, як усі гріхи людські, – говорив сам до себе. – Йому належить Суд і Відпущення, – додавав далі і з намаганням великим підносив усе нові й нові рої душ Милосердий Самарянин, не питаючи поляглого, хто він, за що і ким убитий?

І очі його, повні любові, світилися надією, що ніяка душа не залишиться на тім полі жаху та страждань, куди з далеких просторів з-за темних заслон ночі імлюю злітали, до неба звиваючись, молитви матерів, жінок, сиріт і старих батьків. Знав Добрий, що офіри їхні, вирікання й муки, понесені для вбитих, що матірня любов чиста й безкорисна, що кохання жіноче й прив'язаність діточа та батьківська дуже потягнуть додолу терези ваги Судді і певне переважають провини поляглих. Втішений, з ясним обличчям, з поглядом, повним віри, підводив голову свою Самарянин Милосердий до неба.

Небо відповіло на той погляд віри рожевим світанком. В білому промінні досвітку вглядів Милосердий постать живу, повну несамоовитої розпуки. Скиглила чайкою. Білалась об землю – жива серед мертвих.

– Хто ти? Чого побиваєшся так гірко? – затримався над нею Милосердий і хутко хотів піднести душу вбитого, що лежав біля жіничиних ніг. Але ж була та душа така важка, що й не розігнувся над тілом тим Добрий. В тій хвилині надпливали Янголи-Збирачі.

– Син мій, син!.. – застогнала постать жива. – Це син мій... загинув навіки.

– Не знає вічної смерті той, хто вмирає за Правду! – промовив Самарянин, намагаючись підважити душу.

– Він вирікся правди, він воював за зло, – прошепотіла мати.

– Так... Це гріх важкий... Та ж і найважчий гріх облегує каяття. Напевно, бодай в останню, смертну хвилину, хоч блискавицею в думці бодай...

Мати махнула рукою...

– Та ж принаймні хтось молився за нього... Його брати? Ті, за кого пішов він сюди вмирати? – трохи випростався Добрий.

– Давно і назавжди вирікся він братів своїх. Більший ворог був він їм, як вороги-чужинці. Яничаром був він...

Архистратиг втопив промінні очі свої в простір. Янгол Великої Ради зблід ще дужче.

Але ж Милосердий Самарянин усе ще шукав порятунку для вбогої душі:

– Та ж смерть... смерть у бою прийняв він від руки чужої...

– Ні, отче! Зо страху перед карою він сам заподіяв її собі...

Тяжко, тяжко зітхнув Милосердий.

– Та ж ти молилась за нього... Молись, молись!.. Вимоли йому прощення...

– Неможливо: він глузував і кляв молитви й прощення...

– А ти вір, ти молись, – слабнучим голосом промовив Самарянин, і ще дужче зігнувся над тягарем, що гнув його до землі. – З усіх молитов молитва матірня...

– Отче! – заридала постать, – Він прокляв мене, матір свою...

І випала з рук Милосердного душа, що її намагався він піднести.

Тиша, сумніша за смерть, впала на поле криваве. З потьмарених очей матері котились потоком сльоза за сльозою – й повстало на полі тім «морське око» – глибоке-глибоке, без дна, як жаль матері... А з того озера загучав-заплакав буйний потік і поплив, змиваючи кров із поля бою.

Звів очі свої Милосердий на Янголів Божих і побачив: Архистратиг вийняв із піхви свій вогненний меч і доткнувся до грішного трупа. Спалахнуло тіло синім, зловісним огником і враз спалив той огонь не тільки тіло вояка, але ж і невийняту з нього душу. За мить лежала там тільки купка сивого попелу. Махнув крилом Янгол Ради й здув той попіл у потік, що гучав, випливаючи з «морського ока». Понісся попіл той по полю, а де затримувались його часточки, виростав очерет і осот, довкола ж повставало болото й мочар.

– Бідна ти, бідна! – звернувся до матері Милосердий. – Людський жаль буде занадто гострий і занадто нестерпний для тебе. – І подивився він із проханням у очах на Янгола Доброї Ради.

І торкнувся Янгол Ради бідної матері своїм крилом. Вмить зменшилась вона, промовила шовковим шелестом і заскиглила над болотами, мочарами й трясовинням сумна Чайка...

А кризь зеленаве проміння світанку, з-за ланів, з-за лісів, з-за гір осяяних, усміхнених, що обіцювали радощі прийдешнього дня, легенький вітерець заніс ледве-ледве чутне зітхання Землі:

– Ой, біда, біда чайці-небозі...